

ZAMONAVIY PULLIK YO'LLARNING AFZALIKLARI

Xalimov Daler Xusan o'g'li

Termiz muhandislik-texnologiya instituti Talaba

mahmudovmuhammadbey@gmail.com

Anatatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pullik yo'llarni afzaliklari va undan qanday foydalanish. Pullik yo'llar mamlakatda sodir bo'layotgan tirbandliklarga yechim bo'la olishi haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: Zamonaviy pullik yo'llar, tirbandlik, pullik yo'llarning afzaliklari.

Pullik yo'l, shuningdek, aylanma yo'l yoki pullik yo'l sifatida ham tanilgan, o'tish uchun to'lov (yoki pullik) hisoblangan jamoat yoki xususiy yo'l (hozirgi kunda deyarli har doim boshqariladigan avtomagistraldir). Bu odatda yo'l qurilishi va ta'mirlash xarajatlarini qoplashga yordam berish uchun amalga oshirilgan yo'l narxlarining bir shaklidir .

Pullik yo'llar qandaydir shaklda antik davrdan beri mavjud bo'lib, piyoda, vagon yoki otda o'tayotgan sayohatchilardan yig'im olinadi; avtomobil bilan davom etgan amaliyot va ko'plab zamonaviy pullik yo'llar faqat avtotransport vositalari uchun to'lov oladi. [4]To'lov miqdori odatda transport vositasining turiga, og'irligiga yoki o'qlar soniga qarab o'zgaradi, yuk tashuvchi yuk mashinalari ko'pincha avtomashinalarga qaraganda yuqori tariflarni oladi.

To'lovlar ko'pincha pullik plazalar, to'lov punktlari, pullik uylar, pullik stantsiyalar, pullik barlar, pullik to'siqlar yoki pullik shlyuzlarda yig'iladi . Ba'zi to'lovlarni yig'ish punktlari avtomatik bo'lib, foydalanuvchi to'g'ri to'langanidan keyin eshikni ochadigan mashinaga pul qo'yadi. Xarajatlarni kamaytirish va kechikish vaqtini minimallashtirish uchun ko'plab yo'l haqi to'lovchining transponderi bilan avtomatik bog'langan yoki haydovchilarning hisoblarini debet qilish orqali to'lovni avtomatik ravishda aniqlash uchun foydalaniladigan elektron to'lov uskunalari yordamida yig'iladi .[2]

Pullik yo'llardan tashqari, pullik ko'priklar va tunnellar ham davlat organlari tomonidan inshootlarni qurish xarajatlarini qoplash uchun mablag' ishlab chiqarish uchun ishlatiladi. Ba'zi to'lovlar infratuzilmani kelgusida ta'mirlash yoki yaxshilash uchun to'lash uchun ajratiladi yoki transport vositalari uchun ajratilmagan holda mahalliy hukumatlar tomonidan umumiy jamg'arma sifatida qo'llaniladi. Bu ba'zan markaziy hukumat qonunchiligi bilan cheklanadi yoki taqiqlanadi. Shuningdek, yo'l tirbandligi va havo ifloslanishini kamaytirishga harakat qilish uchun transport

talabini boshqarish vositasi sifatida cheklangan miqdordagi shahar joylarida yo'l tirbandligi narxlari sxemalari amalga oshirildi.[1]

Zamonaviy pullik yo'llarning afzaliklari:

❖ Vaqtni tejaydi

Pullik yo'llarning eng mashhur afzalliklaridan biri shundaki, ular boshqa yo'nalishlarga nisbatan sayohat vaqtini sezilarli darajada tejaydi. Pullik yo'llar juda silliq va sifatli bo'lgani uchun, siz ularda muqobil orqa yo'llardan farqli o'laroq, mamlakat bo'ylab tezroq sayohat qilishingiz mumkin.

Siz odamlarning pullik shoxobchalarda paydo bo'ladigan navbatlar tufayli pullik yo'llarning vaqtni tejash elementi haqida bahslashayotganini eshitgan bo'lishingiz mumkin, ammo pullik yorlig'i bilan navbatga turish yoki hatto to'xtashning hojati yo'q!

❖ Kamroq eskirish va eskirish

Pullik yo'l marshrutlari odatda juda oddiy bo'lgani uchun, shuningdek, sifatli va avtomobillar uchun qulayligi bilan e'tirof etilganligi sababli, yo'l natijasida yuzaga keladigan har qanday zarar ehtimoli ancha past. Vaholanki, noma'lum orqa yo'llarda tasodifiy chuqurchalar va tekis bo'lmagan yo'l qoplamalari bo'lishi mumkin, bu esa avtomobil shinalari uchun ozgina shikastlanishga olib kelishi mumkin.

❖ Pulni tejaydi

Pullik yo'llarning afzalliklari haqida gapirganda, pullik yo'llardan foydalanish sayohatda pulni tejashga yordam beradi deb o'ylash g'alati tuyulishi mumkin. Biroq, boradigan boshqa yo'lni ko'rib chiqayotganda, benzin narxi va pullik yo'l narxi sizni hayratda qoldirishi mumkin. Ko'pgina pullik yo'l marshrutlari sayohat vaqtini qisqartirish uchun yaratilganligi sababli, boshqa marshrutdan foydalanish sayohatingizga ancha milya qo'shishi mumkin va shuning uchun sizga yonilg'i ancha qimmatga tushadi.

❖ Xavfsizlik

“Xavfsizlik raqamlarda” degan gapni hammamiz eshitganmiz va bu boshqa holatlarga qaraganda haydashda ham xuddi shunday. Pullik yo'nalishlarda ko'proq avtomobillar foydalanishi mumkinligi sababli, agar siz tunda nosozlik bo'lsa yoki favqulodda vaziyatda to'xtashingiz kerak bo'lsa, odatda yaxshi yoritilgan maxsus yo'lakchalar mavjud. Agar siz boshqa yo'lda, qorong'uda sizga tanish bo'lmagan hududda buzilsa, o'zingizni xavfli his qilishingiz mumkin va bu potentsial xavfli bo'lishi mumkin.

❖ Oldindan rejalashtirish

Agar siz muqobil marshrutda xarita yoki Google xaritalaridan foydalanayotgan bo'lsangiz, bu ikkalasi ham ishonchsiz bo'lishi mumkin va siz boshqa yo'nalishda

keraksiz aylanma yo'lni bosib o'tishingiz mumkin. Pullik yo'l marshrutlaridagi belgilar yaxshi belgilangan va ularga rioya qilish oson, shuning uchun ham sizning o'tiradigan joyingiz yoki Google xaritalaringiz ishlamasa ham, siz muqobil yo'ldan ko'ra u erga borish imkoniyatiga ega bo'lasiz.[3]

Zamonaviy pullik yo'llar hozirda yevropa mamlakatlarida juda rivojlangan soha hisoblanadi. O'zbekistonda ham pullik yo'llarni qurilishi rejalashtirilmoqda. Yaqin yillarda O'zbekiston hududida ham zamonaviy pullik yo'llarni ko'rishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Заторы на переездах //Автомобильные дороги. 2012. № 6 (967).
2. Винокуров Е.А., Джадралиев М.А., Щербанин Ю.А. Международные транспортные коридоры ЕврАзЭс: быстрее, дешевле, больше: Отраслевой обзор. Алматы: Евразийский банк развития, 2009.
3. China Toll Road. Industry Overview. China and Hong Kong Equity Research, 22 Nov. 2007.
4. <https://en.wikipedia.org/>

